ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМСАМОЛЬСКАГА І ПРАФСАЮЗНЫХ КАМІТЭТАЎ БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

1988
ЧАЦВЕР
29
ВЕРАСНЯ
№ 24 (1582)

АНОНС

НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАМУ ІНСТЫТУТУ ФІЗІКА-ХІМІЧНЫХ ПРАБЛЕМ НАШАГА УНІВЕРСІТЭТА СПАЎНЯЕЦЦА ДЗЕСЯЦЬ ГАДОЎ. ЯГО АРГАНІЗАЦЫЯ НА БАЗЕ ДАСЛЕДЧЫХ ЛАБАРАТОРЫЙ ХІМІЧНАГА ФАКУЛЬТЭТА З'ЯВІЛАСЯ ВАЖНЫМ ФАКТАРАМ У РАЗВІЦЦІ ХІМІЧНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ ВА УНІВЕРСІТЭЦЕ, У ПАВЫШЭННІ ІХ ФУНДАМЕНТАЛЬНАЙ НАКІРАВАНАСЦІ І ПРАКТЫЧНАЙ ЗНАЧНАСЦІ.

СЕННЯ Ў НУМАРЫ ЧЫТАЙЦЕ РАСКАЗ АБ ЗНАХОДКАХ І ДАСЯГНЕННЯХ НА ТВОРЧЫМ ШЛЯХУ, ПАДРЫХТАВАНЫ КАРЭСПАНДЭНТАМІ ГАЗЕТЫ СУМЕСНА З СУПРАЦОЎНІКАМІ ІНСТЫТУТА (ГЛЯДЗІЦЕ 2-Ю СТАРОНКУ).

Беларускі універсітэт
ТЭЛЕТАЙП
ЎЧОРА · СЁННЯ · ЗАЎТРА

РАЗГЛЕДЗЕЎШЫ ПРАДСТАЎЛЕННІ

камісій па прэміях Ленінскага камсамола Беларусі, за высокія дасягненні ў працы, у галіне навукі і тэхнікі, літаратуры, мастацтва, журналістыкі і архітэктуры, педагагічнай дзейнасці бюро ЦК ЛКСМБ пастанавіла прысудзіць прэміі Ленінскага камсамола Беларусі 1988 года і прысвоіць званне «Лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі»:

у галіне навукі і тэхнікі:

Комру Паўлу Вяслававічу, старшаму навуковаму супрацоўніку НДІ ПФП імя А. Н. Сеўчанкі;

Сіняковічу Сяргею Георгіевічу, малодшаму навуковаму супрацоўніку НДІ ПФП імя А. Н. Сеўчанкі.

у галіне мастацтва:

народнаму ансамблю танца «Крыжачок» БДУ імя У. І. Леніна (мастацкі кіраўнік і балетмайстар М. Харламаў)

М. ТАРАСАВА.

АЛІМПІЙСКАЯ ВЫШЫНЯ!

Якая яна запаветная для кожнага спартсмена. Для Камандара Маджыдава, студэнта юрыдычнага факультэта нашага універсітэта, яна аказалася дасягальнай. Гэта вопытны барэц. Раней ён быў ужо чэмпіёнам Еўропы і свету.

На Алімпіядзе ў час апошняй сустрэчы са сваім сапернікам балгарынам Жыўкам Вангелавым у барцоўскім Палацы спорту «Сангму» Камандар праявіў вялікую ўпартасць, настойлівасць, паказаў высокі прафесіяналізм. За паўтары мінуты да заканчэння схваткі пры ліку 2:2 барэц удала правёў трохачковы кідок, які і забяспечыў яму перамогу і званне алімпійскага чэмпіёна.

З. АЛЯКСАНДРАВА.

ЯК ЛЕПШ ПАДАРОЖНІЧАЦЬ?

Члены народнай агітбрыгады «Фенікс» нашага універсітэта паспрабуюць упэўніць вас, што для гэтага неабавязкова звяртацца ў бюро падарожжаў і экскурсій. Для гэтага дастаткова быць... удзельнікам мастацкай самадзейнасці. «Фенікс» ужо пабываў на БАМе, у Кішынёве, Адэсе. А не так даўно яны вярнуліся з гастрольнай паездкі па Краснаярскаму краю. Спадабаліся гледачам урыўкі з праграм «Фантазія для будучага», «Тры санеты аб вечным каханні».

З. МІХНЕВІЧ.

ВІКТАРЫНА

Без мінулага няма будучага

Камітэт камсамола універсітэта запрашае прыняць удзел у віктарыне, прысвечанай 70-годдзю ўтварэння ВЛКСМ.

1. Калі была створана камсамольская арганізацыя Белдзяржуніверсітэта?
2. Якімі ўзнагародамі адзначана універсітэцкая арганізацыя ЛКСМБ?
3. Назавіце Герояў Савецкага Саюза — выпускнікоў БДУ.
4. Каго з Герояў Сацыялістычнай Працы, лаўрэатаў Ленінскай прэміі — выпускнікоў БДУ вы ведаеце?
5. Калі быў створаны першы цалінны атрад? Хто яго ўзначальваў?
6. Калі быў сфарміраваны першы студэнцкі будаўнічы атрад? Колькі студэнтаў удзельнічала ў працоўным семестры 1988 года?
7. Назавіце універсітэцкія калектывы мастацкай самадзейнасці, якія носяць званне «народны».
8. Назавіце алімпійскіх чэмпіёнаў, чэмпіёнаў свету і СССР — выпускнікоў і студэнтаў універсітэта.
9. Назавіце жанчын — сакратароў камітэта камсамола БДУ імя У. І. Леніна.
10. Якія падзеі ў жыцці універсітэта цесна звязаны з іменем Г. К. Жукава?

Адказы на віктарыну просім даваць пісьмова. Іх прымуць у ідэалагічным аддзеле камітэта камсамола універсітэта (галоўны корпус, пакой 306) да 26 кастрычніка. Не забывайце, калі ласка, указаць сваё прозвішча, імя, імя па бацьку, факультэт, курс, групу.

Пераможцаў чакаюць каштоўныя падарункі.

АРГКАМІТЭТ.

УВАГА! КОНКУРС!

...А патаргаваць можна

САВЕТ маладых вучоных і спецыялістаў універсітэта праводзіць конкурс на лепшую навуковую работу сярод маладых вучоных. Удзельнічаць у конкурсе могуць навуковыя супрацоўнікі, выкладчыкі, стажоры і аспіранты. Узрост іх не павінен перавышаць 35 гадоў.

На конкурс прымаюцца манаграфіі, брашуры, адбіткі артыкулаў, копіі аўтарскіх пасведчанняў з кароткай агульнай анатацыяй або рэферат з неабходнымі па тэксту ілюстрацыямі, з указаннем крыніц, дзе апублікавана работа.

Кожная з пададзеных работ суправаджаецца водгукам-рэкамендацыяй кафедры (лабараторыі) і савета маладых вучоных факультэта (інстытута), характарыстыкай навуковай і грамадскай дзейнасці аўтараў, а таксама водгукам знешняй арганізацыі. Работы, якія прадстаўляліся на конкурс раней, другі раз не разглядаюцца.

Пераможцы агульнауніверсітэцкага конкурсу на лепшую навуковую работу сярод маладых вучоных узнагароджваюцца дыпломамі рэктарата, камітэта камсамола і савета маладых вучоных І і ІІ ступеней. Аўтарам шасці лепшых работ прысуджаецца таксама грашовая прэмія памерам 50 рублёў.

Работы пераможцаў конкурсу ў першую чаргу прадстаўляюцца на саісканне прэмій Ленінскага камсамола Беларусі, іншых прэмій, зацверджаных ЦК ВЛКСМ і ЦК ЛКСМБ, АН СССР для маладых вучоных.

Работы на конкурс прымаюцца да 1 лістапада гэтага года ў п. 148 галоўнага корпуса БДУ.

Д. ГАРБАЧЭЎСКІ,
загадчык навукова-вытворчага сектара савета маладых вучоных БДУ імя У. І. Леніна.

ПОЗІРК З-ПАД БРЫВА

КУДЫ ЗНІКАЕ СВЯТА?

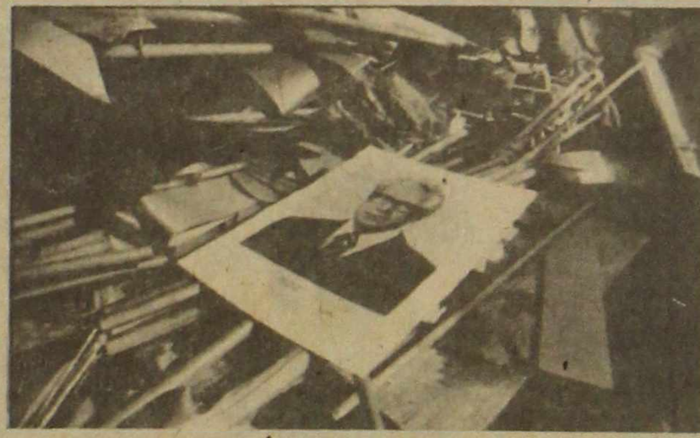

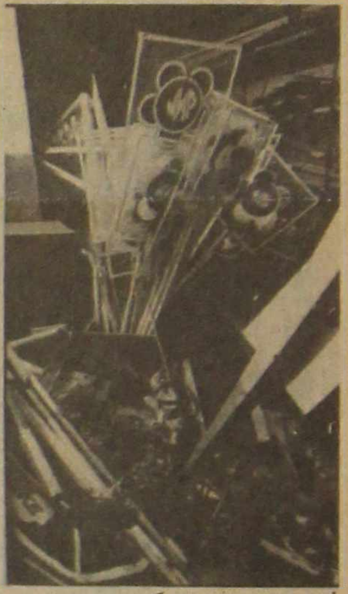

ЯШЧЭ некалькі месяцаў назад гэтыя транспаранты былі сапраўдным упрыгожаннем дэманстрацыі, падкрэслівалі ўрачыстасць першамайскага свята, а зараз... Нікому непатрэбны хлам абы як згружаны... Дзе б вы думалі? У 16-м пакоі галоўнага корпуса універсітэта. Здымкі, якія вы бачыце, не зусім адпавядаюць рэчаіснасці: такі беспарадак толькі з прыходу, а далей, далей проста немагчыма прабрацца. На дзіва непрыступная атрымалася барыкада.

— А куды больш прыстасаваць аднаразавую атрыбутыку? На наступнае свята зробім бругую,— лічаць у камітэце камсамола універсітэта.

— А чаму яе павінен берагчы камендант корпуса? — «законна» абураецца апошні.

Праўда, пажарная служба, здаецца, патрабавала ў мэтах бяспекі навесці парадак. Але гэта толькі «здаецца», бо ўбачыць усё на свае вочы не пашанцавала. Ніяк не змаглі адчыніць дзверы гэтага пакоя-звалкі. Праблема засталася закрытай, наўмысна ці выпадкова — невядома. А хацелася б ведаць.

М. ДЗЯБЕЛА.
Фота С. ПЛЫТКЕВІЧА.

ІНТЭРВ'Ю ПАСЛЯ ПАДЗЕІ

Дзень прапагандыста: вынікі, адозвы, пажаданні

24 верасня ва універсітэце прайшоў дзень прапагандыста. Яго ўдзельнікі абмяркоўвалі пытанні арганізацыі і правядзення заняткаў у рамках палітычнай адукацыі, праслухалі лекцыю аб праблемах сацыяльнага і эканамічнага развіцця нашага грамадства.

Выказаць свае думкі, падвесці своеасаблівы вынік гэтага мерапрыемства наш карэспандэнт папрасіў намесніка сакратара парткома па ідэалагічнай рабоце М. Э. Часноўскага, кіраўніка палітычнага семінара кафедры філасофіі гуманітарных факультэтаў А. В. Хоміч і кандыдата эканамічных навук, старшага навуковага супрацоўніка інстытута эканомікі АН БССР лектара А. П. Мораву.

М. Э. ЧАСНОЎСКІ: Сістэма палітадукацыі ва ўніверсітэце існуе у некалькіх асноўных формах. Частка маладых выкладчыкаў набывае веды ва універсітэце марксізму-ленінізму. Метадалагічныя праблемы па профілю падраздзяленняў абмяркоўваюцца на большасці кафедраў у вучэбных і даследчых лабараторыях у час метадалагічных семінараў. Арганізоўваюцца палітычныя семінары. Для тых, хто не мае вышэйшай адукацыі, мы прапануем заняткі ў палітычнай школе, дзе абмяркоўваюцца па сутнасці тыя ж пытанні, але існуе ўласная методыка выкладання: пераважна лекцыя-расказ. Нарэшце, не адмаўляем мы і індывідуальнай формы палітычнай адукацыі. За актыўную прапагандысцкую дзейнасць у сістэме палітадукацыі па выніках мінулага года ганаровымі граматамі ўзнагароджаны загадчык кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права юрыдычнага факультэта С. Р. Драбязко, дацэнт кафедры марксісцка-ленінскай філасофіі гуманітарных факультэтаў Л. Ф. Кузняцова, загадчык кафедры гісторыі філасофіі і логікі А. А. Міхайлаў, дацэнт кафедры навуковага камунізму У. В. Роўда, аспірант кафедры марксісцка-ленінскай філасофіі гуманітарных факультэтаў М. А. Сілін.

В. ХОМІЧ:

— Мой прапагандысцкі стаж — два гады. На такіх сустрэчах бывала некалькі разоў. На жаль, акрамя дадатковай навуковай інфармацыі ад лектара нічога новага для сябе не бяру. Таму ўпэўнена: патрэбна дыскусія, тады будзе значна цікавей, жывей.

А. П. МОРАВА:

— Для мяне гэта першая лекцыя перад прапагандыстамі універсітэта. Сустракаць у аўдыторыі кампетэнтных людзей, вядома, прыемна. Як, дарэчы, і весці з імі гутарку. Так ва ўсялякім разе разлічвала я. А сапраўднай гутаркі не атрымалася.

Лічу, што найлепшай формай абмену думкамі была б дыскусія. Але падрыхтаваць яе намнога складаней, так што ў наступны раз слова за арганізатарамі. Ім трэба прадумаць план, пытанні дэбатаў і прапанаваць іх удзельнікам. Мне таксама было б цікава пачуць меркаванні сваіх калег, узяць для сябе якія-небудзь звесткі, і размова, я ўпэўнена, пайшла б больш ажыўлена. Некалькі абмяжоўвае строгімі рамкамі і тая акалічнасць, што я атрымліваю «заказ» на лекцыю ў выглядзе гатовай тэмы. Пажадана, каб мне намячалі пэўнае кола пытанняў, а наконт размовы, як, у якой форме яе весці, я дамоўлюся з аўдыторыяй.

Пажаданні і заўвагі слушныя. Рацыянальнае зерне ў іх ёсць. Застаецца толькі, каб арганізатары наступнага дня прапагандыста абавязкова ўлічылі меркаванні ўдзельнікаў мінулага.

Запісаў М. ДЗЯБЕЛА.

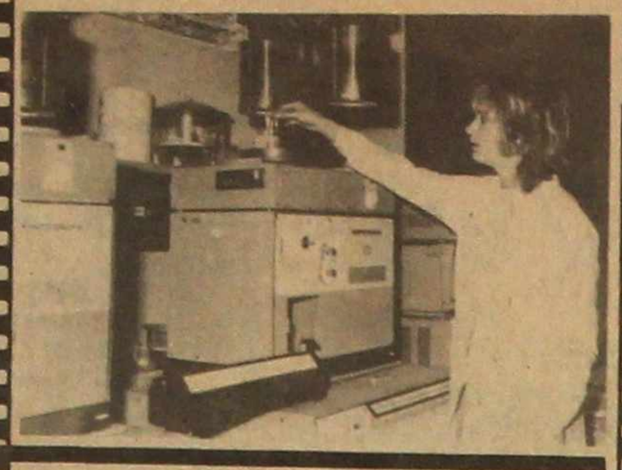

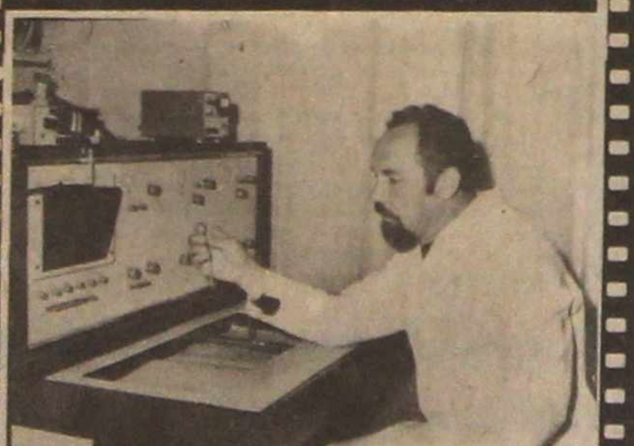

Цяпер НДІ ФХП і хімфак — адзінае вучэбна-навуковае аб'яднанне з асноўным аб'ёмам даследаванняў па агульнай тэматыцы, куды ўваходзяць фундаментальныя і прыкладныя НДР. Напрамкамі іх з'яўляюцца фізічная хімія цэлюлозы, фотахімія і фізічная хімія фатаграфічных працэсаў, радыяцыйная хімія, хімія цвёрдага цела, хімічная тэрмадынаміка, хімія экстракцыйных працэсаў, арганічная хімія.

Кожны з 374 супрацоўнікаў інстытута (сярод іх — 4 доктары навук, 74 кандыдаты навук) можа ганарыцца, што ў агульнай справе ёсць і часцінка яго працы. Штогод яны рыхтуюць каля сотні заявак на аўтарскія пасведчанні, атрымліваюць каля сямідзесяці станоўчых рашэнняў на іх, друкуюць агляды і манаграфіі. Дарэчы, рыхтуецца інстытут і да пераходу на самафінансаванне і гаспадарчы разлік.

МОВАЙ ДАКЛАДА

Лекі, "чыстыя" рэчывы і фарбавальнікі

Даследаванні ў галіне фізіка-хіміі цэлюлозных сістэм, якія выконваюцца пад кіраўніцтвам прафесара Ф. М. Капуцкага, прывялі да стварэння вялікага і перспектыўнага напрамку па распрацоўцы новых падыходаў да ажыццяўлення хімічнай і структурнай мадыфікацыі цэлюлозы і стварэння новых матэрыялаў на аснове цэлюлозы і яе вытворных. Знойдзены спосабы пераводу гэтых рэчываў у раствор шляхам выкарыстання розных няводных растваральнікаў з дабаўкай аксідаў азоту, у якіх могуць растварацца таксама рэагенты, што ўзаемадзейнічаюць з цэлюлозай, вывучаны і механізмы растварэння цэлюлозы. Распрацаваны новыя метады атрымання вытворных цэлюлозы ў гамагенных умовах, якія даюць магчымасць выбарча замяшчаць гідраксільныя групы цэлюлозы на нітратныя, сульфатныя, ацэтатныя і іншыя і сінтэзаваць вытворныя з раўнамерным размеркаваннем замяшчальнікаў па мікрамалекулах, якія не ўтвараюцца ў гетэрагенных умовах.

Распрацаваны новыя метады атрымання гідратцэлюлозных і структурна-змешаных валокнаў, плёнак і мембран, спосаб атрымання гідратцэлюлозных валокнаў і плёнак з раствораў цэлюлозы ў хларыдзе цынку.

Абгрунтаваны прынцыпы і створаны методыкі атрымання мембран для ультра- і мікрафільтрацыі з раствораў сумясей цэлюлозы і сінтэтычных палімераў з рэгулюемым радыусам пор, заснаваныя на розніцы кінетыкі расслаення цэлюлозы на дзве фазы.

Ажыццяўляецца распрацоўка прынцыпаў і прыёмаў атрымання на аснове акісленай цэлюлозы і іншых яе вытворных лекавых прэпаратаў пралангіраванага дзеяння.

Атрымана вялікая колькасць лекавых прэпаратаў у выглядзе ін'екцыйных раствораў, марлі, тканіны, парашку, мазі, якія дазваляюць істотна павысіць эфектыўнасць лячэння сардэчна-сасудзістых захворванняў, хранічнага нікацінізму, гнойназапаленчых працэсаў, трафічных язваў, апёкаў. Атрыманы шэраг антыарэтмічных прэпаратаў на аснове вытворных цэлюлозы, мальтозы, арабінозы, цукрозы, рамнозы.

Распрацаваныя лекавыя прэпараты прайшлі ці праходзяць паспяховыя выпрабаванні ў многіх клініках. Створаны ўмовы для таго, каб у бліжэйшы час яны знайшлі шырокае прыктычнае выкарыстанне.

Даследаванні ў галіне радыяцыйнай хіміі біфункцыянальных і іншых арганічных злучэнняў (работамі кіруе прафесар Я. П. Пятраеў) дазволілі вызначыць заканамернасці радыяцыйна-хімічных працэсаў у іх (уключаючы поліцукрыды) і прапанаваць эфектыўныя метады радыяцыйна-хімічнага мадыфікавання цэлюлоза-ўтрымліваючых грубых кармоў, якія забяспечваюць павышэнне пажыўных якасцей апошніх.

Выконваюцца даследаванні ў галіне фотахіміі мікрагетэрагенных і плёначных рэгіструючых сістэм. У сваёй рабоце калектыў пад кіраўніцтвам члена-карэспандэнта АН БССР В. В. Свірыдава і доктара хімічных навук Г. А. Браніцкага распрацоўвае арыгінальныя падыходы да атрымання кампазіцый рознага функцыянальнага прызначэння, выяўляе заканамернасці фотахімічных працэсаў у такіх сістэмах і распрацоўвае метады рэгулявання хуткасці рэакцый хімічнага асядання, якія адбываюцца на іх паверхні. Гэта забяспечыла распрацоўку новых падыходаў да стварэння фатаграфічных сістэм рэгістрацыі інфармацыі і новых фотатэхналагічных працэсаў.

Вызначана магчымасць істотнага павышэння эфектыўнасці фотахімічных працэсаў у шэрагу мікрагетэрагенных сістэм на аснове галагенідаў металаў у параўнанні з індывідуальнымі галагенідамі і вызначана прырода адпаведных эфектаў.

Вывучаны заканамернасці фотаэлектрахімічных працэсаў у шэрагу плёначных паўправадніковых гетэраструктур на аснове аксідаў металаў, крэмнію і іншых рэчываў і сістэм «паўправаднік — малыя часціны металаў», а таксама заканамернасці спектральнай сенсібілізацыі фотаэлектрахімічных працэсаў адсарбіраванымі фарбавальнікамі і фарбавальнікамі, якія ўтвараюць агрэгаты на паверхні паўправаднікоў. Знойдзены новыя прынцыпы стварэння фатаграфічных сістэм на аснове разнастайных святлоадчувальных рэчываў і кампазіцый з выкарыстаннем для фатаграфічнага праяўлення рэакцый хімічнага асядання медзі і іншых металаў. Знойдзены і вывучаны магчымасці рэгулявання ступені дысперснасці часцін серабра, якія фарміруюць праяўленае адлюстраванне ў галагенсярэбраных фотаслаях. Вызначана прырода працэсаў, адказных за памяншэнне памераў названых часціц, што забяспечвае рэзкае павышэнне крыючай здольнасці серабра адлюстравання. Пачата шырокае ўкараненне ў практыку распрацаванай на базе ўказанага эфекту «дыспергіравання» серабра тэхналогіі паскоранага дэфектаскапічнага кантролю з выкарыстаннем галагенсярэбраных радыёграфічных матэрыялаў.

Важным вынікам даследавання з'явілася распрацоўка спосаба атрымання адлюстраванняў з невысакародных металаў на галагенсярэбраных фотаслаях, колькасць серабра ў якіх зменшана ў 5—10 разоў. Практычнае значэнне мае і распрацаваны новы, не маючы аналагаў у сусветнай практыцы фатаграфічны працэс, які дазваляе атрымаць на чорна-белых фотатэхнічных матэрыялах і фотапаперах з паменшаным утрыманнем серабра поліхромныя (шматколерныя) адлюстраванні. Распрацаваны таксама тэхналагічныя прынцыпы атрымання фотаслаёў на аснове тонкіх плёнак дыаксіда тытана, што можа быць выкарыстана для вырабу прэцызійных механічна трывалых шаблонаў з нікелю без выкарыстання аперацыі фоталітаграфіі.

Даследаванні ў галіне хіміі цвёрдага цела, якія развіваюцца ў шэрагу навуковых калектываў інстытута і факультэта пад кіраўніцтвам прафесараў А. А. Вечара, В. Ф. Цікавага, доктара хімічных навук А. І. Лесніковіча, члена-карэспандэнта АН БССР В. В. Свірыдава, дазволілі распрацаваць і рэалізаваць новыя прынцыпы і метады атрымання і рэгулявання ўласцівасцей прамыслова важных матэрыялаў на аснове графіта, фасфатаў шматвалентных металаў, складаных аксідаў і розных кампазітных сістэм. Створаны арыгінальныя адчувальныя элементы для сенсорных устройстваў хімічнай дыягностыкі кіслароду, вугляводаў і іншых газаў. Прапанаваны новыя падыходы да апісання цвёрдафазных хуткапрацякаючых працэсаў і распрацаваны новыя кандэнсаваныя сістэмы для выкарыстання ў якасці рабочых цел у энергетычных устройствах новай тэхнікі. Распрацаваны прамыслова важныя метады абароннадэкаратыўнай электрахімічнай і хіміка-механічнай апрацоўкі алюмінію і яго сплаваў.

Прафесары А. А. Вечар, Г. Я. Кабо кіруюць тэарэтычнымі і эксперыментальнымі даследаваннямі ў галіне хімічнай тэрмадынамікі арганічных і шматкампанентных сістэм. А калектыў, які ўзначальвае член-карэспандэнт АН БССР Г. Л. Старобінец распрацоўвае шырокі тэрмадынамічны падыход да вывучэння экстракцыі арганічных рэчываў. Ім прапанаваны новыя экстракцыйныя сістэмы для расчаплення і ачысткі шэрагу рэчываў, створаны іён-селектыўныя электроды для вызначэння некаторых металаў, гербецыдаў і іншых рэчываў.

Пад кіраўніцтвам прафесара Л. С. Станішэўскага выкананы цыкл даследаванняў па сінтэзу поліфункцыянальных гетэрацыклічных злучэнняў, прыгодных для выкарыстання ў якасці лекавых прэпаратаў, фарбавальнікаў, фунгіцыдаў і інш.

Формы супрацоўніцтва інстытута фізіка-хімічных праблем і хімічнага факультэта добра адладжаны. Гэта датычыць удзелу інстытута ў навучанні студэнтаў-хімікаў, правядзення сумесных работ па ўкараненню ў вучэбны працэс і практыку навуковых даследаванняў камп'ютэрнай тэхнікі і г. д. Пры гэтым інстытут выконвае ролю галаўной арганізацыі, каардынуючы даследаванні, якія вядуцца на факультэце па агульнай тэматыцы. Гэтаму садзейнічае і тэрытарыяльная аб'яднанасць, і тое, што на чале лабараторый і аддзелаў інстытутаў стаяць многія прафесары — загадчыкі кафедраў.

ГАРЫЗОНТЫ НАВУКІ

У апошнія гады калектывам НДІ ФХП створана нямала распрацовак. Вучоныя вядуць пошук у самых розных галінах чалавечай дзейнасці: у прамысловай сферы, сельскай гаспадарцы, ахове здароўя. І пошук гэты прыносіць канкрэтны вынік.

Адразу двух зайцоў

ДУМАЕЦЦА, многія згодзяцца з тым, што на сённяшні дзень стол гараджаніна недастаткова багаты і разнастайны. У вырашэнні харчовай праблемы ў саставе вялікага творчага калектыву вучоных з ЦГДІСЭСГ, БелНДІЭВ, БелНДІЖ, БелЗДСП, Інстытута мікрабіялогіі АН БССР актыўна ўдзельнічаюць супрацоўнікі лабараторыі радыяцыйнай хіміі інстытута.

— Цікавы вопыт праведзены на бройлернай фабрыцы ў г. п. Фаніпаль,— расказвае намеснік загадчыка лабараторыі Анатоль Васільевіч Паўлаў.— Зрабілі спецыяльную апрацоўку камбікорму. Эсперымент паказаў: птушка, па-першае, хутчэй расце, па-другое, якасць мяса ў яе вышэйшая. Справа ў тым, што, прапусціўшы камбікорм праз створаную ўстаноўку, мы на 97 працэнтаў дабіліся яго стэрыльнасці, абясшкодзілі ад наяўных у некаторых партыях таксінаў, палепшылі пажыўныя ўласцівасці. Больш высокай аказалася і захаванасць птушкі.

Здаецца, вучоныя тут забіваюць двух зайцоў (або, калі можна так сказаць, дзвюх птушак) — на прылаўках магазінаў з'явіцца мяса і больш, і лепшай якасці.

Некалькі гадоў назад у інстытуце пачаты работы па радыяцыйнай апрацоўцы грубых кармоў. Высветлілася, напрыклад, што салома пасля ўздзеяння на яе малой дозы абпраменьвання засвойваецца жывёлай лепш.

Праведзеныя доследы паказалі, што ўвядзенне ў рацыён замест часткі стандартных кармоў апрацаванай саломы дае магчымасць павялічыць прырост маладняку на 6—11 працэнтаў і адначасова знізіць расход кармоў.

Эканамічны эфект на суму шэсць тысяч рублёў прынёс дослед, праведзены ў саўгасе «Бараўляны» Мінскага раёна. Сярэднесутачны прырост доследнай партыі свіней (700 галоў) склаў 533 грамы, а ў жывёлін кантрольнай групы ён не перавысіў 515. У той жа час затраты кармоў на цэнтнер прывагі ў апошнім выпадку аказаліся вышэйшымі на 5,4 працэнта. Сабекошт свініны знізіўся на 9,8 працэнта.

Выгада істотная. І ўсё ж выкарыстаць новы метад ахвотнікаў пакуль знаходзіцца мала.

— Стрымлівае перш за ўсё кошт паскаральніка, з дапамогай якога вядзецца апрацоўка корму,— гаворыць А. В. Паўлаў.— Не кожнай гаспадарцы ён па кішэні. Хоць элементарны падлік сведчыць аб тым, што расходы акупляюцца спаўна.

Есць яшчэ адно выйсце: укараніць цуда-устаноўкі на камбікормавых заводах. Але там да гэтай ідэі адносяцца без энтузіязму. Праяўляецца ўласніцкі падыход: браць на сябе лішнія клопаты? А гэта ж важная і патрэбная для ўсіх нас справа.

Заводзь «будзільнік», доктар

«Я ЎКОЛАЎ не баюся, калі трэба ўкалюся»,— спяваецца ў вядомай дзіцячай песні. Зразумела, наўрад ці хто зведвае панічны страх, убачыўшы шпрыц. І ўсё ж працэдура гэта, згадзіцеся, не з прыемных, бо на працягу сутак хвораму даводзіцца перажыць яе не адзін раз. У аддзеле фізічнай хіміі цэлюлозы, які ўзначальвае доктар хімічных навук, прафесар Фёдар Мікалаевіч Капуцкі, правялі нямала эксперыментаў, перш чым зрабілі вывад: дзеянне лякарства можна прадоўжыць, або, гаворачы мовай навукі, пралангіраваць.

Вучоныя звярнулі ўвагу на прыродны палімер — цэлюлозу. Праведзеныя доследы паказалі, што пасля адпаведнай апрацоўкі яна лепш раствараецца, рассмоктваецца ў арганізме. Але галоўнае, даследчыкі выявілі такую асаблівасць: у цэлюлозу можна ўводзіць актыўныя групы з наступнай «пасадкай» на іх лякарства. У гэтым і ўся сутнасць. Яго дзеянне ў адрозненне ад метаду ін'екцыі становіцца рэгулюемым (дзве гадзіны, пяць, сем і г. д.). Своеасаблівы «будзільнік», з дапамогай якога ўрач можа ўстанавіць час чарговай сустрэчы з пацыентам.

Другі, не менш важны момант: забяспечана лакальнае ўздзеянне лякарства. І калі ў чалавека рана на назе, то яму няма патрэбы ўводзіць прэпарат у руку або глытаць таблеткі. Дарэчы неабходныя лякарствы супрацоўнікі лабараторыі навучыліся атрымліваць у рознай форме: у выглядзе раствору, мазі, а то і проста ў выглядзе паперы. Прыклаў да раны, быццам ліст трыпутніку, і тое ж самае, што зрабілі ўкол.

Назаўна, не трэба быць спецыялістам у галіне медыцыны, каб зразумець, якія вялікія перспектывы адкрывае вынаходства вучоных НДІ ФХП. Гэта пацвярджае і практыка. 118 аперацый, дзе прымяняўся новы метад, прайшлі паспяхова. На новыя лякарствы выдадзена больш як 30 аўтарскіх пасведчанняў і два патэнты.

Дасягнутае дае магчымасць з аптымізмам глядзець у будучыню. У калектыве выпрацаваны свой падыход да арганізацыі навуковай работы.

— На наш погляд, трэба пазбягаць шматтэмнасці,— заўважыў Ф. М. Капуцкі.— Цяпер, напрыклад, мы вызначылі асноўную мэту: распрацаваць новыя метады фізіка-хімічнай мадыфікацыі цэлюлозы, каб стварыць на гэтай базе практычна важныя матэрыялы тэхнічнага і медыцынскага прызначэння.

Калі тут гавораць аб перспектыве, то часцей за ўсё робяць стаўку на маладых вучоных, поўных дзёрзкіх задум і мар. У апошнія гады папаўненне лабараторыі ў большасці сваёй састаўляюць выпускнікі універсітэта. Свае даследаванні яны пачынаюць ужо са студэнцкіх гадоў. Гэта дае магчымасць ім добра адчуць тую або іншую праблему, знайсці арыгінальнае рашэнне.

І тыя адкрыцці, якія зроблены, і тыя, што яшчэ будуць, гавораць аб вялікіх патэнцыяльных магчымасцях вучоных інстытута.

В. АЛЯШКЕВІЧ.

Кантралюе электрод

МАЛА золата ці срэбра ў адпаведным растворы, які ідзе на пакрыццё корпусаў, бранзалетаў і розных дэталяў гадзінніка,— будзе брак. Многа — перарасход. І тое і другое дрэнна.

Выпушчаныя гадзіннікі маркі «Прамень» Мінскі гадзіннікавы завод лічыць мільёнамі. Страты ад брака выяўляюцца велізарнымі лічбамі.

Вучоныя навукова-даследчага інстытута фізіка-хімічных праблем сумесна з кафедрай аналітычнай хіміі БДУ прапанавалі сваё выйсце з гэтага становішча. Раней вынікі аналізу золата маглі быць атрыманы праз 4—8 гадзін рабочага часу — у канцы змены. Іёнаселектыўныя электроды, якія вырабляюцца ў лабараторыі інстытута, дазваляюць аднаму лабаранту за 5—10 мінут вызначыць канцэнтрацыю золата, срэбра ці іншага каштоўнага металу ў растворы.

Сакрэт аператыўнасці заключаны ў іёнаселектыўнай мембране, наклеенай на тарэц корпуса электрода. Мембрана, распрацаваная і выробленая ў НДІ ФХП, селектыўна «адгукаецца» на прысутнасць таго ці іншага іёна ў растворы. У залежнасці ад яе тыпу можна зрабіць электроды для вызначэння практычна ўсіх рэчываў: каштоўных металаў, калія, алкалоідаў і г. д.

Экспрэсная методыка вызначэння каштоўных металаў ужо ўкаранёна на Мінскім гадзіннікавым заводзе, вытворчых аб'яднаннях «Інтэграл» і «Гарызонт», электрод для вызначэння калія выкарыстоўваецца на ВА «Беларуськалій». А ў НДІ ФХП ідуць лісты-заяўкі з іншых прадпрыемстваў краіны, навуковых устаноў з просьбай даслаць той ці іншы іёнаселектыўны электрод. І невыпадкова. Бо выкарыстанне электрода для вызначэння золата на Мінскім гадзіннікавым заводзе дае эканамічны эфект 3,5 тысяч рублёў у год.

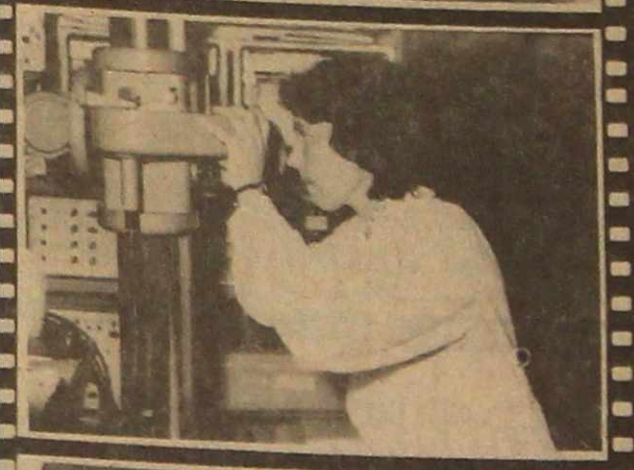

Я, ТЫ, НАША ГРУПА

— ЯКОЙ мэце, па-вашаму, павінен служыць матэрыял пра вас?

Сельгасатрад «Волат», складзены з першакурснікаў юрыдычнага факультэта, крыху падумаў і папрасіў:

— Зрабі так, каб той, хто прачытае яго, проста ўспомніў сваю першую бульбу.

— Таму шкада, што нельга ўсё сфатаграфаваць...

Не шкадуй, «Волат». Змяшчаем партрэтны рэпартаж пра цябе. З дадатковымі каментарыямі.

Партрэт першы.

На фартушку Тані Козел вялікімі чырвонымі літарамі выведзена «Мама». Ці калі, як прапануе сама Таня, чытаць у адваротным парадку — «Ам-ам». Апошняе напамінае пра род яе занятку, першае — пра стан душы.

— Танюшка, як я есці хачу! — і на драўляным стале паяўляецца міска тушанай з мясам бульбы.

Праз паўгадзіны чакання машыны пачнецца чарговы рабочы дзень першай для ўсіх іх (кіраўнік атрада супрацоўнік кафедры крыміналістыкі Алег Майбарада не выключэнне) бульбы. А ў мяне з'явіцца магчымасць зрабіць наступныя партрэты.

Партрэты «Волата» з «вілкамі»

Партрэт другі.

На тварах дзяўчат, да якіх звяртаецца інструктар ЦК ЛКСМБ Алег Каргін,— складаная гама пачуццяў. Толькі што ён спытаў, ці няма прэтэнзій да прымаючай арганізацыі — калгаса імя Леніна. Гама выклікана, па-першае, тым, што на месцы дыслакацыі кніжныя словы накшталт «прэтэнзія» пачалі забывацца, а, па-другое, тым, што прэтэнзіі «могуць быць не толькі да нас, але і ў нас».

Для характарыстыкі нязвыклых абставін і эмоцый «Волату» спатрэбіліся нязвыклыя словы. Ён іх вынайшаў.

«Змрокі». Такое пачуццё ўзнікае, калі бабулька-гаспадыня ў вочы табе нічога не гаворыць, а за спіной скардзіцца, што дзвярыма рыпіш, смецце прыгаршчамі носіш і разам са сваімі сябрамі спакой парушаеш. Ці калі брыгадзір паведаміць, што твой дзённы заробак на ўборцы бульбы — капеек 20.

«Вілкі» — гэта пры чарговым напамінку пра тое, што часовым жыхарам Краснапольшчыны затрымлівацца на вуліцы пазней 22—23-х гадзін забараняецца. Ці аб успамінах аб «несалодкім» тыдні — іменна столькі давялося піць чай, каву і іншыя напіткі без цукру.

Есць яшчэ слова «пазіцыя». Для Іны, двух Тань і Крысціны гэта вельмі канкрэтнае паняцце — бульбаўборачны камбайн. Узыходзіць на «пазіцыю» трэба ўзброеным цярпеннем (камбайны перыядычна псуюцца) і надзейна схаваным у гумавыя боты і пальчаткі.

Партрэт трэці, панарамны і ў колеры.

Шэрае і жоўтае — гэта поле. На ім плаўна рухаюцца бульбаўборачныя камбайны, упрыгожаныя рознакаляровымі курткамі дзяўчат. Твараў не відаць.

Воддаль чатыры мужчынскія постаці верхам на вёдрах. Вялікім энтузіязмам ад іх не патыхае — а ці можна патрабаваць яго ад людзей, якія прыехалі не столькі зарабіць, колькі набрацца сіл перад заняткамі?

Пазіцый шмат. Штодзень «Волат» разбіваецца не менш як на пяць частак — аб'ектаў для прыкладання рук хапае. На іх «волатаўцы» ад прылад працы прынцыпова не адрываюцца — іменна таму, размаўляючы са мной, два Алегі, Слава і Саша, чыім абавязкам у той дзень было збіраць бульбу, зручна сядзелі на вёдрах.

Мяркую, што партрэты, эскізы да якіх зроблены ў першы тыдзень працы, крыху не адпавядаюць наступіўшай пасля рэчаіснасці. Алег Майбарада і кіраўніцтва калгаса сарыентаваліся хутка: у дзень майго прыезду на лятучцы вырашана было спыніць «абязлічванне», наладзіць спаборніцтва і асвятляць яго вынікі ў баявых лістках.

Партрэт чацвёрты.

У хату па Кірава, 11 прыехаў гаспадарскі сын. Цюменская загартоўка, наждовыя шрамы на грудзях і прыхопленая недзе бутэлька ружовага партвейну адбіваюцца на ягоным настроі. Сяргей абяцае «гудзець». Хворае кацяня, якое падбіралася да патэльні з каўбасой, моўчкі ляціць на падлогу. Алег Майбарада разам з астатнімі «пастаяльцамі» сустракае дзяўчат — гасцей на ганку.

Пасля работы «Волат» збіраецца зрэдку. Няма дзе: раённы Дом культуры сустракае ўсіх замкнёнымі дзвярыма, а ніводная з гаспадынь не згаджаецца, зразумела, адкрыць у сваёй хаце Дом культуры для студэнтаў. Стадыён і гітара збіраюць атрад часткамі. Дадзеныя праўленнем калгаса ключы ад актавай залы пакуль не дапамагаюць — там няўтульна, ды і магнітафона ўласнага для дыскатэк няма.

Замест групавога партрэта я вымушана змясціць шкадаванне: Пятра Цімурава, Сашу Салаўёва і Гену Антановіча — рабочых жывёлагадоўчага комплексу — давялося пабачыць толькі ў час абеду. Брыгаду, што працуе ў вёсцы Ясенка, пабачыць не давялося ўвогуле.

Таму «Волат» застаўся ў маім уяўленні не «Волатам» — групкамі «волатаўцаў». І пакінуў пытанне: ці стане студэнцкая група асілкам і ці хутка яна ім стане, калі першая бульба — першая і часта адзіная магчымасць пабыць разам і пасябраваць — выкарыстоўваецца для гэтага не поўнасцю? Не таму, што гэтага не хочуць, таму што не ведаюць, як гэта зрабіць, а творчасць мае там, дзе масы не аб'яднаны памяшканнем, як правіла, адсутнічае. Хто дапаможа групе ў гэтым?

На пытанне інструктар ЦК ЛКСМБ Алег Каргін адказаў коратка:

— Ніхто. Вінаваціць гаспадаркі ў няўвазе да студэнтаў не прыходзіцца. Там, дзе ёсць інтэрнат і клубы, ключы ад іх студэнты звычайна атрымліваюць. А замяніць іх — там, дзе інтэрнатаў, клубаў няма — можна толькі вялікім жаданнем быць побач. З'явілася яно ў «Волата» — і ў безалкагольным бары Краснаполля прайшла студэнцкая дыскатэка.

І. ДЗЯРГАЧ.

СЕЛЕТА БАЛГАРСКІ НАРОД УРАЧЫСТА АДЗНАЧАЕ 100-ГОДДЗЕ З ДНЯ ЗАСНАВАННЯ САФІЙСКАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ КЛІМЕНТА АХРЫДСКАГА.

СЕННЯ НА СТАРОНКАХ ГАЗЕТЫ МЫ РАСКАЖАМ АБ ГЭТАЙ ВЫШЭЙШАЙ НАВУЧАЛЬНАЙ УСТАНОВЕ, АБ СУВЯЗЯХ БДУ З САФІЙСКІМ УНІВЕРСІТЭТАМ. МАТЭРЫЯЛЫ ПАДРЫХТАВАНЫ АДДЗЯЛЕННЕМ ТАВАРЫСТВА САВЕЦКА-БАЛГАРСКАЙ ДРУЖБЫ БДУ ІМЯ У. І. ЛЕНІНА.

ГРАНІ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Сёння і 100 гадоў пасля

ПАЧАТАК. ГОД 1888-ы.

Хутка пасля вызвалення краіны ад пяцівекавога асманскага іга, у 1887 годзе міністэрства народнай асветы Балгарыі прыняло рашэнне аб адкрыцці вышэйшых педагагічных курсаў. 1 кастрычніка 1888 года ў 9 гадзін 30 мінут у памяшканні мужчынскай гімназіі афіцыйна адкрыліся Вышэйшыя педагагічныя курсы, якія паклалі пачатак Сафійскаму універсітэту. Прыступілі да заняткаў першыя 43 студэнты гісторыка-філалагічнага факультэта.

У 1904 годзе міністр вышэйшай адукацыі Іван Шышманаў выдаў дэкрэт, па якому Вышэйшыя курсы сталі афіцыйна называцца універсітэтам.

У лютым 1935 г. на пасяджэнні акадэмічнага савета было прынята рашэнне аб прысваенні універсітэту імя Клімента Ахрыдскага.

САЦЫЯЛІСТЫЧНАЯ РЭВАЛЮЦЫЯ І ДЭМАКРАТЫЧНЫЯ ЗМЕНЫ

Пасля перамогі сацыялістычнай рэвалюцыі Сафійскі універсітэт заняў пачэснае месца ў жыцці краіны. Былі ажыццёўлены некаторыя дэмакратычныя змены ў яго дзейнасці. Новыя задачы ў галіне вышэйшай адукацыі патрабавалі структурных пераўтварэнняў. На базе агранамічнага, заатэхнічнага, ляснога і ветэрынарнага факультэтаў была заснавана сельскагаспадарчая акадэмія. У 1950 годзе вылучыўся медыцынскі факультэт, які паклаў пачатак медыцынскай акадэміі. Па ідэалагічных меркаваннях быў вылучаны таксама багаслоўскі факультэт, які стаў потым духоўнай акадэміяй. Нягледзячы на гэта, колькасць студэнтаў хутка расла: у 1944—45 навучальным годзе іх было 13 тысяч, у 1945—46 — 23, а ў 1946—47 — 32 тысячы. Павялічылася і колькасць выкладчыкаў.

У адпаведнасці з рашэннямі вераснёўскага (1971 г.) Пленума ЦК БКП, прысвечанага пытанням навукі і вышэйшай адукацыі, была ажыццёўлена інтэграцыя Сафійскага універсітэта і Балгарскай акадэміі навук. У выніку створана дзевяць цэнтраў навукі і падрыхтоўкі кадраў, якія аб'ядналі факультэты універсітэта і адпаведныя навукова-даследчыя інстытуты АН Балгарыі. Пачынаючы з 1972—73 навучальнага года супрацоўнікі інстытутаў БАН уключыліся ў вучэбны працэс універсітэта.

Зараз без Сафійскага універсітэта цяжка ўявіць развіццё навукі і адукацыі ў Балгарыі. У старэйшай вышэйшай навучальнай установе 13 факультэтаў, больш за 100 кафедраў. Каля паўтары тысячы прафесараў, дацэнтаў, асістэнтаў вучаць 9000 студэнтаў па больш чым трыццаці спецыяльнасцях.

АД ЭПІЗАДЫЧНАСЦІ — ДА ЦЕСНЫХ КАНТАКТАЎ

Самыя цесныя кантакты ўсталяваліся паміж Сафійскім універсітэтам імя К. Ахрыдскага і Белдзяржуніверсітэтам імя У. І. Леніна. Пачаліся яны яшчэ ў 1926 годзе, калі Сафійскі універсітэт цераз Усесаюзнае таварыства культурных сувязей з замежнымі краінамі атрымаў шэраг навуковых выданняў БДУ. Праўда, у гады буржуазнага ладу кантакты гэтыя насілі эпізадычны характар.

Пасля ўсталявання народна-дэмакратычнага ладу сувязі паміж нашымі універсітэтамі значна пашырыліся. Ужо ў сакавіку 1945 года прафесар БДУ А. Г. Жэбрак выступіў у Сафійскім універсітэце з лекцыяй аб развіцці сельскай гаспадаркі ў Савецкім Саюзе. Пачынаецца сістэматычны абмен навуковай і вучэбнай літаратурай паміж універсітэцкімі бібліятэкамі.

Новы этап у сяброўскіх сувязях паміж Беларускім і Сафійскім універсітэтамі пачаўся ў снежні 1966 года, калі паміж імі было падпісана пагадненне аб навуковым супрацоўніцтве.

У 1988 годзе падпісаны дагавор аб супрацоўніцтве паміж выдавецтвамі БДУ і СУ.

ШТО СКАЖУЦЬ НАШЧАДКІ?

Зараз у Балгарыі шырока абмяркоўваецца пытанне аб ролі і месцы Сафійскага універсітэта ў развіцці навукі, культуры і адукацыі. Апублікаваны праект дакумента «Асноўныя палажэнні дзейнасці Сафійскага універсітэта імя К. Ахрыдскага як самакіруючай арганізацыі». Мэта яго — павысіць узровень усёй вучэбна-метадычнай і навуковай работы. Як адзначае балгарскі друк, відавочна, што пераход універсітэта на самакіраванне стане рэальным у тым выпадку, калі ўсе, ад першакурсніка да прафесара, навучацца ставіць перад сабой канкрэтныя задачы і самастойна іх рашаць.

Напярэдадні юбілея рэктар Сафійскага універсітэта прафесар Мінча Сёмаў адзначыў: «Няхай праз сто гадоў нашы нашчадкі гавораць пра нас з такой жа павагай, з якой мы — пра нашых папярэднікаў, якія жылі стагоддзе назад».

Д. МЕЛЬЦАР,
прафесар.

ЧЫТАЧ — ГАЗЕЦЕ

У сэрцы застанецца Беларусь

Хутка закончыцца тэрмін майго навучання ў аспірантуры Беларускага дзяржаўнага універсітэта, а я ўсё часцей і часцей у думках вяртаюся ў той памятны час, калі ўпершыню прыехаў у Мінск, успамінаю незабыўныя гады вучобы ў беларускай сталіцы.

Лёс звёў мяне тут з многімі шчырымі, добрымі людзьмі. Я пазнаёміўся з выдатнымі выкладчыкамі кафедры тэорыі і практыкі савецкай журналістыкі. Зрэшты, ведаў я некаторых з іх і раней, па іх навуковых працах. Атрымалася так, што кнігу Барыса Васільевіча Стральцова я набыў яшчэ ў Балгарыі і прачытаў яе на... беларускай мове. А праз год я пазнаёміўся з аўтарам, які стаў маім навуковым кіраўніком, маім першым і лепшым беларускім настаўнікам.

Акрамя сваёй навукова-даследчай дзейнасці, я з вялікай цікавасцю ўглядаўся ў жыццё, быт і звычаі беларускага народа, наведаў памятныя і дарагія кожнаму жыхару рэспублікі мясціны,— словам, я адкрываў для сябе да гэтага невядомы край, яго людзей. І, ведаеце, што для сябе адзначыў. У нас шмат агульнага, нават традыцыі і характар вельмі падобныя.

А рэвалюцыйнасць перамен у савецкім грамадстве літаральна захапіла мяне, я атрымліваў штодзённыя ўрокі галоснасці, прынцыповасці, грамадзянскай смеласці. Невыпадкова тут я ўступіў у рады балгарскіх камуністаў. Гэта падзея яшчэ больш парадніла мяне з Мінскам, з Беларуссю.

Я з гонарам лічу сябе выхаванцам двух братніх універсітэтаў — Сафійскага і Беларускага, сынам двух славянскіх народаў. Я палюбіў цябе, Беларусь!

КРАСІМІР ІВАНАЎ.

З КАМПЕТЭНТНЫХ КРЫНІЦ

Універсітэты-пабрацімы

ГАРАДЫ-пабрацімы. Гэтыя словы ўжо даўно трывала ўвайшлі ў наш лексікон. Мы ведаем шмат узораў плённага супрацоўніцтва, напрыклад, паміж гарадамі Беларусі і Польшчы. А вось універсітэты-пабрацімы, ці чулі вы пра іх? Упэўнены, чулі. Даўняя і цесная дружба звязвае БДУ імя У. І. Леніна і Сафійскі універсітэт імя Клімента Ахрыдскага. Але спытай у вас што-небудзь канкрэтнае, накшталт таго, колькі ж спецыялістаў падрыхтавалі мы для Балгарыі, і не кожны адкажа. Сёння хочацца больш падрабязна расказаць аб гэтым супрацоўніцтве. Няхай гэта будуць у асноўным факты, але, думаецца, яны зацікавяць вас.

Беларускі універсітэт з'яўляецца важным цэнтрам падрыхтоўкі кадраў для НРБ. Больш пяцідзесяці балгарскіх юнакоў і дзяўчат закончылі яго. Каля 20 аспірантаў паспяхова абаранілі кандыдацкія дысертацыі. Сярод іх Б. Арнаудаў, Р. Каканакаў, Г. Кастадзінаў, Й. Дзімітраў, І. Хрыстава, А. Кунчаў і іншыя.

У свой час у Сафійскім універсітэце стажыраваліся нашы выкладчыкі Б. Ю. Норман і В. А. Карпаў, якія абаранілі там кандыдацкія дысертацыі па балгарскай мове.

Тое, што вядучыя прафесары і выкладчыкі Сафійскага універсітэта выступаюць са спецкурсамі і цыкламі лекцый у БДУ, не навіна. Такі абмен праводзіцца пастаянна. Але вакол гэтых лекцый быў сапраўдны ажыятаж. У аўдыторыі, як кажуць, яблыку не было дзе ўпасці. Разбіўся, як крыштальны сасуд, стэрэатып студэнта: калі і прысутнічае на лекцыі, то абавязкова займаецца не тым, чым трэба. Уважлівасць — нума адзін. А пасля лекцыі — мноства пытанняў. І акадэмікі Э. Георгіеў, Д. Косеў, Х. Хрыстаў, Б. Сендаў, прафесары С. Русакіеў, М. Малдаванава, Х. Несцераў, А. Мілчаў (а іменна пра іх ідзе гаворка) заўсёды задавальнялі цікаўнасць аўдыторыі. А выкладчыкі балгарскай мовы, дацэнты Блажа Блажаў і Цветан Йотаў паспяхова працавалі на філалагічным факультэце шэсць гадоў. Успамінаюць іх студэнты і сёння. Гэтак жа, як у Балгарыі нашых спецыялістаў: акадэмікаў В. П. Платонава, І. Я. Навуменку, Ф. А. Гахава, члена-карэспандэнта АН БССР У. М. Сікорскага, прфесараў А. Я. Супруна, Д. Б. Мельцара, А. Ц. Пікулева, А. А. Галаўко, Т. І. Прытыцкую, І. О. Царук, М. Ц. Раманоўскага і іншых.

Аб чым гэта гаворыць? Аб тым, што супрацоўніцтва паміж нашымі універсітэтамі сапраўды моцнае і плённае, а яшчэ аб тым, што наш універсітэт з'яўляецца адным з вядучых цэнтраў балгарыстыкі ў краіне. Толькі за апошнія гады быў выдадзены шэраг манаграфій, падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў па гісторыі і літаратуры Балгарыі, балгарскай мове, якія атрымалі высокую ацэнку навуковай грамадскасці Савецкага Саюза і Народнай Рэспублікі Балгарыі, першага Міжнароднага кангрэса балгарыстаў у Сафіі ў 1981 годзе. Сярод іх — падручнікі А. Я. Супруна і А. М. Калюты «Уводзіны ў славянскую філалогію», Б. Ю. Нормана «Балгарская мова».

Акрамя гэтага выдадзены манаграфіі прафесара Д. Б. Мельцара «Савецка-балгарскія адносіны. 1917—1935 гг.», «Беларусь і Балгарыя: дружба вечная, непарушная», дацэнта М. П. Квочкіна «Балгарыя: збліжэнне горада і вёскі ва ўмовах сацыялістычнай садружнасці» і іншыя. Многія работы супрацоўнікаў універсітэта надрукаваны ў Балгарыі.

Важнае значэнне надаецца такой форме супрацоўніцтва, як азнаямленчая вытворчая практыка. За прайшоўшыя гады каля 600 студэнтаў фізічнага, геаграфічнага, механіка-матэматычнага, хімічнага і біялагічнага факультэтаў выязджалі ў Балгарыю і столькі ж студэнтаў Сафійскага універсітэта пабывалі ў Мінску. Абмен студэнцкімі групамі садзейнічае павышэнню прафесійнай падрыхтоўкі будучых спецыялістаў, а таксама інтэрнацыянальнаму выхаванню моладзі.

У апошнія гады найбольш эфектыўнай формай узаемадзеяння універсітэтаў-пабрацімаў стала сумесная распрацоўка навуковых даследаванняў, стварэнне інтэрнацыянальных калектываў, правядзенне сумесных эксперыментаў.

Прыкладам высокай дзейснасці можа служыць інтэграцыя творчых намаганняў кафедраў радыётэхнікі і фізічнай электронікі Беларускага і Сафійскага універсітэтаў. У выніку сумеснага пошуку былі дасягнуты значныя рэзультаты — атрыманы аўтарскія пасведчанні, надрукаваны дзесяткі артыкулаў, абаронены кандыдацкія дысертацыі. 120 тыс. рублёў — такой лічбы дасягнуў гадавы эканамічны эфект ад укаранення адной навінкі.

Эфектыўна супрацоўнічаюць са сваімі балгарскімі калегамі члены кафедры агульнага і славянскага мовазнаўства, якія сумесна распрацоўваюць тэму «Параўнальнае даследаванне граматыкі беларускай і балгарскай моў». Паміж універсітэтамі былі праведзены чатыры сімпозіумы па беларуска-балгарскіх моўных сувязях, а практычным рэзультатам даследаванняў будзе выданне нарысаў параўнальнай граматыкі беларускай і балгарска моў.

Не буду гаварыць аб абмене калектывамі мастацкай самадзейнасці, студэнцкімі атрадамі. Гэта ўсім добра вядома. Адзначу толькі, што значны ўклад у развіццё сяброўскіх сувязей уносіць аддзяленне таварыства савецка-балгарскай дружбы, створанае ў 1969 годзе. З таго часу было праведзена больш за 200 сумесных мерапрыемстваў. Бясспрэчна, усё гэта накіравана на рэалізацыю комплекснага падыходу да вырашэння праблем вышэйшай адукацыі, актывізацыю творчага жыцця калектываў універсітэтаў-пабрацімаў.

А. ШАРАПА,
прарэктар па міжнародных сувязях.

ДЗЯКУЙ, БДУ!

Я іду дадому

У САФІЙСКІМ аэрапорце мяне праводзілі апошнія праменьчыкі бабінага лета, а ў Мінску сустрэў моцны дождж. Але надвор'е зусім не сапсавала першыя ўражанні аб беларускай зямлі, яе людзях. Сустрэлі нас ветліва, цёпла. Я не адчула сябе чужой. Адразу ж стала блізкім і патрэбным чалавекам ва універсітэце, у балгарскім зямляцтве і ў інтэрнаце.

Моўны бар'ер не быў перашкодай і на XI Усесаюзнай канферэнцыі гісторыкаў-славістаў, якая адбылася ў Мінску. Я спрабавала не толькі удзельнічаць у дыскусіях, а і выступіць з невялікім навуковым дакладам, і не перад студэнцкай аўдыторыяй, а ў асяроддзі сусветнавядомых вучоных.

Не менш цікава прайшоў тыдзень балгарскай культуры, прысвечаны 110-годдзю вызвалення краіны ад асманскага рабства і 40-годдзю падпісання савецка-балгарскага дагавора аб дружбе і супрацоўніцтве. У гэтым мерапрыемстве прымалі ўдзел як балгарскія, так і беларускія студэнты, што яшчэ раз пацвердзіла імкненне нашых сяброў ведаць, вывучаць гісторыю майго народа.

Дні ішлі, я здавала экзамены, сустракала на сваім шляху шмат новых цудоўных людзей і не заўважыла, як замест «Я іду ў інтэрнат» пачала гаварыць: «Я іду дадому», калі міжволі выслоўе «ваш універсітэт» замяніла на «наш універсітэт». Так, ён застанецца для мяне на ўсё жыццё нашым, маім, родным і дарагім БДУ.

Паўліна ЙОСІФАВА.

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Цана 2 кап.
Мінская паліграфічная фабрыка «Чырвона» зорка» МВПЛ імя Я. Коласа.
29 верасня
Зак. 1630.

220080, Мінск-80, УНІВЕРСІТЭЦКІ ГАРАДОК, ВУЛ. БАБРУЙСКАЯ, 9, ПАВЕРХ 4, ПАКОІ 74-75.
ТЭЛЕФОН 20-68-27.

В. а. рэдактара
М. Г. ЗАГОРСКАЯ.